

СЕНКА Д. СЛИЈЕПЧЕВИЋ¹
СЛАЂАНА Н. ЗУКОВИЋ²
УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ, ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ОДСЕК ЗА ПЕДАГОГИЈУ

КОМПЕТЕНЦИЈЕ ПЕДАГОГА У КОНТЕКСТУ „ДРУШТВА КОЈЕ УЧИ”³

САЖЕТАК. У раду се полази од анализе повезаности развоја постинформатичког друштва са савременом педагошком теоријом и праксом. Савремени човек је суочен са великим изазовима и проблемима данашњег постинформатичког друштва. С друге стране, могућности избора и различите перспективе које појединац има у креирању свог животног пута су изузетно разноврсне и богате. Овакви друштвени трендови указују на неопходност холистичке и системске подршке генерацијама које долазе. Васпитно-образовне институције као најорганизованије форме педагошког деловања морају да чине основу у пружању те подршке. Педагог, као стручни сарадник, има веома важну, ако не и кључну улогу у усклађивању рада васпитно-образовних институција са савременим кретањима друштва. Стога је у раду посебан акценат стављен на сагледавање делатности педагога, тачније кључних компетенција које педагог треба да негује и развија у савременим мењајућим околностима. У том смислу, полазећи од Оквира за учење и поучавање у XXI веку (Partnership for 21st Century Skills), циљ овог рада усмерен је на анализу кључних компетенција које су од значаја за делатност педагога, а које се односе на вештине учења и мишљења, информатичку и медијску писменост и компетенције за живот и професионални развој. Закључ-

¹ senkaslijepcevic@yahoo.com

² sladjanaz71@gmail.com

³ Рад је написан у оквиру пројеката „Квалитет образовног система Србије у европској перспективи”, бр. 179010, и „Дигиталне медијске технологије и друштвено-образовне промене”, бр. 47020, која финансира Министарство просвете, спорта и технолошког развоја Републике Србије.

Рад је примљен 29. априла 2015, а прихваћен за објављивање на састанку Редакције Зборника одржаном 25. децембра 2015.

чује се да развијање поменутих кључних компетенција педагога, али и свих других образовних кадрова, треба да омогући да се актуелни, али и будући, васпитно-образовни изазови успешно савладавају, те да се обезбеди квалитет и одрживост образовања.

Кључне речи: компетенције, педагог, друштво које учи, друштвени трендови.

УВОД

Индустријска револуција XX века унела је извесне промене у све сфере људског друштва. Од тог периода па надаље промене у људској историји се дешавају незапамћеном брзином. Како смо сада већ на половини друге деценије XXI века, неопходно је сумирати достигнућа XX века, посебно у нашој педагошкој науци, али је исто тако потребно усмерити поглед у будућност. Потребно је припремити актуелне и будуће педагоге, наставнике и родитеље за измењене улоге у васпитању и образовању генерација које се рађају у савременом глобализованом, пост-информатичком друштву. Притом је важно истаћи да једна од основних функција савремене школе и образовних кадрова јесте припремање појединаца за *друштво које учи* или учеће друштво, с обзиром на то да је концепт *доживотног учења* данас актуелнији него икад. Према овом концепту од појединца се очекује да доживотно учи и усавршава се како би могао да ради и функционише у савременим околностима. У том смислу, у раду су предочене промене и кретања савременог, постинформатичког друштва, као и кључни трендови: доба инстант комуникације, експанзија нових дигиталних медија, напредак у неуронаукама, „тријумф индивидуалног”, неизвесност будућних праваца развоја друштва, науке и технологија, итд. Такође, у раду је истакнута потреба модернизовања и иновирања рада васпитно-образовних институција у складу са свим поменутих трендовима развоја, како би се подигао квалитет васпитно-образовног рада у њима. Имајући у виду поменуте трендове, а ослањајући се на модел, односно, оквир за учење и поучавање у XXI веку (*Partnership for 21st Century Skills*⁴ (P21)), посебан акценат у раду је стављен на анализу кључних компетенција које су неопходне за ефикасну и квали-

⁴ Америчка организација *The Partnership for 21st Century Skills* (P21) је организација формирана 2002. године која има за циљ да служи као спона између образовања, пословног света, шире друштвене заједнице и владе.

тетну делатност педагога. Дакле, делатност педагога сагледавана је из аспекта изазова савременог друштва и из аспекта компетенција за XXI век које педагози, али и сви други образовни кадрови, треба константно да развијају како би осигурали квалитет и одрживост образовања, али и припремили појединце на актуелне и будуће околности живљења, рада и учења.

ПРОМЕНЕ КОЈЕ ОБЛИКУЈУ БУДУЋНОСТ И ЊИХОВ ОДРАЗ НА ПЕДАГОШКУ ДЕЛАТНОСТ

Оправдано је рећи да је XX век био век великих научних, технолошких, културолошких, економских промена, промена у систему вредности, образовању, као и многим другим областима друштвеног деловања. Све те промене су имале глобалне домете, превасходно узроковане економским повезивањем држава (појава мултинационалних компанија, пословање на глобалном нивоу, стварање интернационалних агенција као што су ММФ, Светска банка, итд.), а потом и повезивањем на културолошком нивоу, што је посебно дошло до изражаја појавом нових дигиталних медија и развојем информационих технологија. Разматрајући повезаност педагошке теорије и праксе са променама које су обележиле период XX и XXI века, стручњаци у области образовања (Кнежевић-Флорић, 2008) истичу да је условљеност и детерминисаност педагогије чиниоцима окружења или друштвеним дискурсом историјски потврђена. Свакако, одређене промене условљавају стварање одређених трендова у свим областима људске делатности. Аутори Dryden & Vos (2001) у свом светском бестселеру „The Learning Revolution“ („Револуција у учењу”) истичу 16 кључних трендова који обликују нашу сутрашњицу, а од којих ће овде бити издвојени они најважнији за педагошку делатност. Наиме, поменути аутори XXI век називају *добом иницијалне комуникације, учењем преко интернета и добом доколице*, истичући да ће „наши домови постати витални центри учења, рада и забаве. Утицај само те реченице ће трансформисати наше школе, послове, тржне центре, канцеларије, градове – у много случајева наше читаве концепте рада” (исто, стр. 39). Могућност тренутног добијања потребне информације из фотеље потпуно мења начин на који појединац учи, сазнаје и изражава себе. Редифинисање начина на који појединац учи није условљено само на-

претком информационо-комуникационих технологија, већ и на претком у неуронауци које потпуно мењају начин на који разумемо људски мозак и његово функционисање, па у склопу тога и процесе учења. Велике промене се дешавају и у *органizacionим структурама рада*, позицијама и квалификацијама радника, заступљености жена на водећим позицијама. Такође, долази и до појаве *културолошког национализма* као реакције на последице глобализације економије, уједначавање и доминацију западних култура. Интересантна промена овог доба, коју аутори називају *тријумф индивидуалности*, односи се на чињеницу да појединац све чешће може самостално да креира свој развојни пут и утиче на сопствену будућност. Оваква тенденција се веома разликује од периода који захвата претходних 200 година, када су доминантну позицију у управљању скоро свим аспектима друштва имале националне владе и индустријски гиганти. С обзиром на чињеницу да образовање и учење не може бити одвојено од друштва у ком се одвија, а притом представља и најсистематичнију припрему појединаца за то друштво, јасно је да ови кључни трендови мењају и саму природу учења и образовања, једнако као што мењају друштвени поредак, светску економију и остале аспекте људског друштва.

Образовање и образовне институције морају да прате све поменуте светске трендове развоја и да буду у току са променама које доноси постинформатичко доба, како због прилагођавања захтевима који се стављају пред образовање тако и због могућности иновирања и повећања квалитета васпитно-образовног рада коришћењем информационо-комуникационих технологија и осталих ресурса које развој науке и технологије пружа. Савремено тржиште рада захтева образовање појединаца који су, између осталог, способни да примене научено, који су адаптабилни и добро се сналазе у новим, непознатим ситуацијама, који имају добре комуникационе вештине, добро функционишу у тимовима и лако се сналазе у мултикултуралном окружењу, појединце који знају како да дођу до неопходних информација и који су спремни доживотно да раде на сопственом усавршавању. С једне стране, савремено доба карактерише информатичка револуција, развој науке, подстицање и уважавање различитости, борба за људска права, глобално културолошко повезивање, итд. С друге стране, савремено доба доноси светску економску кризу, културолошку доминацију западне културе, угрожавање опстанка мањих култура, потрошачку идеологију, итд. Све наведе-

не, али и многе друге, карактеристике и последице савременог друштва, директно и индиректно утичу на образовање и школство у свакој држави. Исто тако, све поменуте промене утичу на педагоге, који „једнако стоје пред променом разумевања себе, свог педагошког деловања и одговорности пред будућношћу оних који одрастају” (Андевски и Кнежевић Флорић, 2002, стр. 30). Према Тунјала & Gijbels (2012) у данашњем свету који се убрзано развија и мења, суочени смо са експоненцијалним повећавањем информација, са растућом потребом за иновацијама, новим вештинама и знањима. Овај контекст савременог света одише несигурношћу у то шта носи будућност. Тешко је замислити какве су све иновације у области информатике и технологије могуће у наредних 20 година, а посебно какве ће промене те иновације донети у свим доменима људског друштва, укључујући васпитно-образовну делатност одређеног друштва. Све ове промене и убрзани напредак људског друштва отежава предвиђање какви образовни и стручни профили ће бити неопходни, чак и када говоримо о распону од 5 до 10 година. У складу са свим истакнутим, може се закључити да концепт *доживојног учења* никад није био актуелнији, посебно уколико се узму у обзир могућности за самостално учење и усавршавање које нове дигиталне технологије и интернет отварају.

Када говоримо о учећем друштву и доживотном учењу као образовном тренду који се издваја последњих деценија, неопходно је поставити питање: које садржаје је потребно усвајати и какво треба да буде учење у таквом друштву? Појам учеће друштво, које је условљено доживотним учењем и усавршавањем припадника одређеног друштва дефинисао је Делорс (1998) кроз четири, већ добро позната, типа учења: *учење за знање, учење за деловање, учење за живој, учење за заједнички живој*. образовање мора да обухвата сваки од четири типа учења, тако да оријентација искључиво на учење за знање мора да буде превазиђена. Оправдано се поставља питање: на који начин је потребно „реформисати” педагошко деловање наставника и стручних сарадника, прилагодити поучавање и учење захтевима савременог друштва, као и организовати рад школе и усмерити њену оријентацију ка модерним кретањима и трендовима? Такође, од посебног је значаја да се одреди које су то кључне компетенције педагога XXI века, узимајући у обзир све до сада истакнуто.

КЉУЧНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ ПЕДАГОГА ХХИ ВЕКА

Пре одређивања неопходних компетенција педагога у савременом друштву, потребно је прво одредити значење појма компетенција. Наиме, компетентност представља термин чија је употреба релативно скоро доживела експанзију у научним, али и ширим друштвеним круговима. Реч компетентан значи „надлежан, меродаван, формално или стварно оспособљен (квалификован) за неки посао, способан” (Вујаклија, 1980, стр. 442). При томе, кључне компетенције представљају појам чије се значење не разликује много од значења речи компетентност, с тим што је тај појам донекле сложенији. Наиме, кључне компетенције треба да омогуће да се актуелне и будуће животне ситуације успешно савладавају. Могуће је поставити питање која знања, умења и навике појединци треба да усвајају и развијају како би се успешно сналазили у будућим ситуацијама. Тачније која су то знања која су вредна усвајања јер ће бити корисна у неизвесној будућности. Према Андевски и Кнежевић-Флорић (2002) то су оне квалификације које омогућавају трансфер знања и умења на нове непознате ситуације. Другим речима, то су она знања и умења која ће омогућити флексибилност и прилагодљивост појединца, јер је за опстанак у савременом друштву изузетно важна способност адаптације новонасталим околностима.

ЈЕДАН ОКВИР ЗА ОДРЕЂИВАЊЕ КОМПЕТЕНЦИЈА ХХИ ВЕКА

Компетенције педагога у савременом постиндустријском друштву биће сагледане путем шеме или оквира за учење и поучавање у ХХИ веку. Шема укључује сет неопходних компетенција или исхода учења, као и системе подршке том учењу. Dede (2010) истиче да је ова шема детаљнија и шире примењива у поређењу са неким другим структурама компетенција (као што су, на пример, ОЕЦД компетенције).

На Илустрацији 1 налазе се компетенције које су класификоване у три велике групе.

Прва група компетенција односи се на вештине учења и мишљења неопходне за функционисање индивидуе у савременом постиндустријском друштву. Иако ученици морају да „усвоје наставне садржаје, такође морају да знају како да наставе да уче – и ефективно и иновативно користе оно што су научили – током це-

Слика 1. Исходи учења и системи подршке образовања у XXI веку (PARTNERSHIP FOR 21ST CENTURY SKILLS (P21), ПРЕМА: DEDE, 2010)

лог свог живота” (Dede 2010, стр. 5). Ове компетенције су аутори P21 оквира назвали 4К јер обухватају:

- 1) Креативност и иновативност – подразумева употребу техника, као што је на пример *brainstorming* (брејнсторминг – бумбардовање идејама), како би се стварале нове идеје и иновације које би се имплементирале.
- 2) Критичко мишљење и способност решавања проблема – подразумева способност ангажовања различитих типова мишљења у зависности од контекста, захтева системско сагледавање садржаја који се уче и проблема који се решавају. Такође, цени се способност извођења закључака и доношења одлука након ефективног промишљања проблема, док је посебан акценат на способности решавања проблема.
- 3) Комуникационе компетенције – развијена способност комуникације са појединцима различитих културних позадина једна је од комуникационих вештина која се изузетно уважава (мултикултурална комуникација). Овај сет вештина се додат-

но проширио појавом интернета и притом комуникација добија потпуно нову димензију.

- 4) Колаборативне компетенције – подразумева, пре свега, толеранцију и поштовање различитости. Појединац са овим сетом компетенција има развијене комуникационе вештине, поштује сваког сарадника, флексибилан је и спреман да прави компромисе како би се постигао заједнички циљ. Правци промене у образовању морају, првенствено, да уважавају специфичности наведених кључних компетенција у ком је, као што је раније поменуто, на снази тријумф индивидуалног и фокус је комплетно на појединцу који треба да се квалификује. Важно је истаћи на овом месту Richter-ов концепт компетенција који се ослобађа традиционалног погледа и који се заснива на друштвеној функцији и квалификацији индивидуе. Овај аутор истиче да је појединац данас више у прилици да научено прилагођава својим личним потребама, да бира између више алтернатива, да константно проширује свој репертоар понашања, те, сходно томе, није могуће „крајње се квалификовати” (Andevski, 2002).

Друга група компетенција (исхода учења) односи се на *информатичку и медијску писменост*. Истицање конкретно овог типа писмености природна је последица информатичке револуције. У савременом друштву људи живе у технолошки и медијски засићеном окружењу. Веома је тешко замислити један дан без коришћења нових дигиталних технологија. Употреба нових технологија може да представља моћну подршку процесу учења и поучавања, како у формалном образовном окружењу тако и у неформалном. Међутим бенефити употребе нових технологија зависе, пре свега, од тога како и за шта се употребљавају, али и од тога колико појединци имају развијене *функционалне вештине и способност критичког мишљења* повезане са медијима и технологијама. Функционалне вештине, повезане са употребом медија и технологија, односе се на способност проналажења правих информација, разумевање и коришћење прикладних медијских алата за креирање садржаја, учење, поучавање, те коришћење нових технологија као алата за истраживање, организовање и дељење информација. Осим функционалних знања неопходно је успостављање критичког односа према пронађеним информацијама, као и разумевање конструктивистичке позиције која налаже да свако тумачи исту информацију под утицајем сопстве-

ног искуства и тренутног специфичног контекста. Такође, информатичка и медијска писменост подразумева разумевање свих етичких и легалних питања везаних за коришћење медија и технологија, а посебно учествовања у интернет заједницама. Евидентно је да школе у Републици Србији, као најорганизованији сегмент васпитно-образовног рада, морају интензивно почети да се баве информатичким и медијским описмењавањем својих кадрова, како би они даље били оспособљени да образују информатички писмене грађане. Стога се у педагошкој литератури истиче да „висока очекивања и захтеви везани за образовање, на свим нивоима, у контексту информатичке технологије, морају бити праћени адекватним улагањем у развој нових способности педагога и наставника” (Кнежевић Флорић, 2006, стр. 96).

Компетенције за животи и професионални развој данас обухватају више од способности мишљења и одређених знања. Појединац мора бити способан да напредује и функционише у комплексним радним окружењима у глобализованом и веома конкурентном постинформатичком добу, те мора константно да развија адекватне вештине потребне за живот и професионалну каријеру. Две најважније особине и компетенције професионалног развоја које савремени човек мора да развија јесу *флексибилност* и *адаптивност*, јер рапидне промене друштва и развој науке и технологије захтевају од појединца прилагођавање различитим улогама. Наиме, као никад до сада у историји, појединац у свету рада више пута мења радно место, позицију, као и опис посла и одговорности, што често подразумева преквалификацију, те је јасно зашто се способности адаптације и флексибилност високо цене у данашњем друштву. Осим ових, високо цене не компетенције и вештине се односе и на *чир преузимања иницијативе* као и *способност самоуправљеног учења* и *самосталног професионалног развоја*. Од појединца се захтева да увек иде корак даље у свом учењу и развоју, као и да прихвати и прати концепт доживотног учења. Педагози морају да прате захтеве постављене будућим професионалцима који се образују, али пре тога морају да сагледају и прилагоде сопствену праксу и професионални развој новонасталим околностима. У литератури (Schön, 1987; Scott & Weeks, 1998; Waks, 1999) се истиче потреба педагога да се остварује кроз *улогу рефлексивног практичара*. Ово подразумева константно разматрање сопствене праксе и преиспитивање у циљу побољшавања свог рада, као и питања одрживости његове праксе у неизвесној будућности. Сталним преиспитивањем, и за-

узимањем различитих углова гледања у том процесу, педагог добија целовиту слику о себи и својој пракси. Поједини аутори (Scott & Weeks, 1998) истичу да су истраживања доказала да само-рефлексија помаже унапређивању праксе, док Schön (1987) истиче да оспособљавање будућих педагога мора укључивати темељну припрему за истраживања, која су неопходна за рефлексивног практичара.

Међутим, професионалац данас, а ово се посебно односи на педагога, мора развијати и квалитетне *социјалне односе и компетенције крос-културалне комуникације*, а издваја се и висок захтев за продуктивношћу и развијањем лидерских способности (Partnership for 21st Century Skills (P21)).

Кључне области учења и поучавања морају да покривају све групе компетенција, што садржаји и организација образовања морају да рефлектују. У склопу кључних области истичу се теме које представљају интердисциплинарне области XXI века, а то су:

- 1) *Глобална свесћ* која се односи на разумевање и успостављање односа према глобалним питањима.
- 2) *Основна финансијска, економска и њословна њисменосћ* која подразумева одговорно конзумерство и управљање личним дохотком, али и свест о сопственом доприносу друштвеној економији.
- 3) *Грађанска и њолињичка њисменосћ* која подразумева узимање активног учешћа у друштвеном животу којој претходи информисање и разумевање државних и глобалних друштвених процеса.
- 4) *Здравствена њисменосћ* која подразумева грађење једног одговорног односа према сопственом здрављу, али и здрављу људи у свом окружењу.
- 5) *Еколошка њисменосћ*, чије истицање представља природну последицу еколошке кризе која је тренутно актуелна на глобалном нивоу (Partnership for 21st Century Skills (P21)).

Да би се ефективно, холистички и систематски реформисало образовање по угледу на захтеве у виду пожељних компетенција, неопходно је остварити снажан систем подршке за њихово развијање. Према P21 (исто), овај систем подршке се састоји од неколико уско повезаних елемената. *Сњангарди 21. века* обухватају захтев за дубљим разумевањем, наспрам, плитког чињеничног

знања; фокусирају се на компетенције, садржаје и актуелне теме; истичу интердисциплинарност. Други важан систем односи се на *процену компетенција*, што представља врло комплексан процес. Андевски и Кнежевић-Флорић (2002) оправдано постављају питање за кога су корисне кључне компетенције, посебно уколико се у процењивању њихове развијености није узела у обзир особа која развија те компетенције. Самим тим, у савременом друштву прихватања и неговања различитости није одржив утилитаристички приступ у процењивању компетентности. Међутим, процена постигнућа појединца неопходна је и прихватљива уколико се у процесу процењивања развијености поменутих вештина и компетенција, усвојености основних појмова и разумевања основних тема XXI века, уважавају индивидуалне карактеристике тог појединца. Притом је важно имати у виду неопходност измена у *курукулуму* и *поучавању* које се спроводе и одвијају у васпитно-образовним институцијама, како би образовање остварило одрживост, а његови исходи били у складу са захтевима модерног доба. *Професионални развој* педагога, наставника и других професионалаца у области образовања, мора да постане императив и приоритет свих образовних реформи и васпитно-образовних институција. Педагог првенствено мора бити оспособљен и мотивисан да се константно професионално развија, што подразумева праћење свих образовних трендова, иновативних метода учења и поучавања, научних открића у области образовања, иновативних приступа планирању, организацији и евалуацији наставе. Веома је битна информисаност о приликама за лично професионално усавршавање и професионално усавршавање наставника, познавање образовних технологија и различитих начина на који се оне могу искористити у васпитно-образовном раду. Такође, професионални развој подразумева и навике и способност учествовања педагога и образовних професионалаца у различитим педагошким организацијама, удружењима и активима, како би се омогућила дистрибуција знања и примера добре праксе. Овде је изложен само мали сегмент аспеката професионалног развоја образовних кадрова, пре свега педагога. Међутим, могућности и области у којима је могућ професионални развој константно се увећавају, те је посебан акценат на *константностима* и *рефлексивностима*, када говоримо о професионалном идентитету и развоју педагога.

Напокон, последњи стуб система подршке развоју компетенција односи се на стварање прикладног *окружења за учење и поуча-*

вање, што подразумева стварање физички, психолошки и емотивно подстицајног окружења за подршку учењу и поучавању. Неки од услова које је потребно испунити подразумевају: стварање професионалних заједница учења које ће омогућавати колаборацију и дељење примера добре праксе, омогућавање ученицима, на свим нивоима образовања, да уче у складу са реалним контекстом савременог постинформатичког друштва (кроз оријентацију на учење путем решавања проблема и акцентом на применљивост наученог). Поред тога, захтева се приступ квалитетним технологијама и другим ресурсима за учење и поучавање (модернизација учионица, библиотека, стварање модерних неформалних центара за учење и ширење знања (разни hubb центри). Такође, неопходно је искористити све „прикладне поводе” тј. ситуације учења који у суштини представљају све нормалне животне ситуације, као што су свакодневни разговор, одлазак у природу или у позориште. Овакав концепт стварања прикладног окружења за учење и поучавање указује на потребу креирања партнерског односа школе са породицом и локалном заједницом (Зуковић, 2013), односно потребу отварања и повезивања школе са окружењем и друштвеном заједницом (Андевски и Кнежевић-Флорић, 2002).

Сагледавајући све до сада истицане промене, захтеве, изазове, проблеме, иновације и могућности васпитно-образовног рада у савременим околностима, могуће је закључити да професија педагога, а и осталих кадрова васпитно-образовних институција, постаје све комплекснија а захтеви све већи. Самим тим, од педагога се захтева константно развијање компетенција XXI века. Педагога мора да одликује висока рефлексивност у односу на сопствену праксу, као и повећана одговорност за квалитет учења и поучавања. Ова повећана одговорност за собом повлачи потребу заузимања лидерске позиције у реформисању и унапређивању рада својих васпитно-образовних институција, како би оне достизале одрживост и одговориле захтевима савременог друштва које се брзо развија.

ЗАКЉУЧАК Савремени човек је суочен са великим изазовима и проблемима данашњег постинформатичког друштва која се огледају у свеопштој социјалној, еколошкој, духовној и моралној кризи човечанства. С друге стране, отварају се велике могућности за сваког појединца и дефинитивно је на снази „тријумф индивидуалног”.

Могућности избора и различите перспективе које појединац има у креирању свог животног пута су изузетно разноврсне и богате. Последица ових крајности, али и великог броја могућности избора, може да доведе до лутања, губитка циља и усмерења. Сви разматрани изазови и околности нашег друштва указују на неопходност постојања холистичке и системске подршке генерацијама које долазе. Задатак је васпитно-образовних институција, као најорганизованијих облика васпитно-образовног деловања, да обезбеде поменути подршку. Међутим, ово није лак задатак, уколико узмемо у обзир да и претходне генерације имају велики задатак да сами испрате рапидан развој и промене савременог постинформатичког друштва. У сваком случају, да би испунила ову веома изазовну, комплексну и захтевну улогу припремања нових генерација за неизвесну будућност, школа мора да превазиђе круто ослањање на традиционалне концепције образовања и да реформише образовање за друштво које учи.

У светлу поменутих поставки, непобитна је и потреба за развијањем релевантних компетенција педагога које би омогућиле да на квалитетан начин обављају своју изузетно важну и сложену делатност. Дакле, педагог ХХИ века првенствено мора константно да се усавршава и професионално развија, да ради на развијању сопствених вештина учења и мишљења, како би умео иновативно и ефикасно да примењује сопствена знања. Веома је важно истаћи улогу педагога као рефлексивног практичара, као и развијање способности адаптације. Осим тога, неопходно је да педагог буде у току са дешавањима у свету, широј и ужој друштвеној заједници, да прати друштвене и образовне трендове и иновације. Педагог би, такође, требало да буде тај који ће представљати „канал” комуникације, тачније онај који ће осигурати да образовни кадрови, а кроз њих и ученици, располажу свим неопходним информацијама и вештинама потребним за квалитетан васпитно-образовни рад. Осим тога, педагог мора да потпомогне отварање школе ка друштвеној заједници, за стварање различитих прилика за учење и развој будућих генерација. Напослетку, педагог треба да буде иницијатор школских активности које би биле у функцији припреме одговорних, освешћених грађана сутрашњице, који ће допринети одрживости наше планете, као и људског друштва, грађана сутрашњице који ће промовисати праве демократске вредности и толеранцију. На основу свега наведеног, можемо закључити да је улога педагога данас комплекснија и захтевнија него икад, али је исто тако и креативнија,

узбудљивија и динамичнија него икад пре. Такође, константна тежња ка бољем ЈА (како личном тако и професионалном) мора да буде императив сваког педагога XXI века.

-
- ЛИТЕРАТУРА   Андевски, М. и Кнежевић-Флорић, О. (2002). *Образовање и одрживи развој*. Нови Сад: СПД Војводине.
- Dede, C. (2010). *Comparing frameworks for 21st century skills. 21st century skills: Rethinking how students learn*, 20, pp 51–76.
- Delors, J. (1998). *Уčenje i blago u nama*. Izvješće UNESCO, међународна повјеренства за развој образовања за 21. stoljeće. Zagreb: Educa.
- Dryden, G. & Vos, J. (2001). *The Learning Revolution: To Change the Way the World Learns*. Network Educational Press.
- Кнежевић-Флорић, О. (2006). „Педагог у свету који се мења – међународна перспектива”. У: О. Гајић (ур.), *Евројске димензије времена образовног система у Србији*, књ. 1 (стр. 91–103). Нови Сад: Филозофски факултет.
- Кнежевић Флорић, О. (2008). *Педагог у друшћу знања*. Нови Сад: Филозофски факултет.
- Schön, D. A. (1987). *Educating the Reflective Practitioner: Toward a New Design for Teaching in the Professions*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Scott, D & Weeks, P. (1998). Action Research as Reflective Collaboration. In: Atweh, B., Kemmis, S., Weeks, P. (eds), *Action Research in Practice: Partnership for Social Justice in Education* (pp. 241–325). London: Routledge.
- Тунјала, Р. & Gijbels, D. (2012). Changing World: Changing Pedagogy. In Тунјала, Р., Stenström, М. & Saarnivaara, М. (eds), *Transitions and Transformations in Learning and Education* (pp. 205–222). Netherlands: Springer.
- Вујаклија, М. (1980). *Лексикон сћраних речи и израза*. Београд: Просвета.
- Waks, L. (1999). Reflective practice in the design studio and teacher education. *Journal of Curriculum studies* 31 (3), 303–316.
- Зуковић, С. (2013). Партнерство породице, школе и заједнице – теоријски и практични аспекти. *Годишњак филозофског факултета у Новом Саду*, XXXVIII, бр. 2, 55–68.

-
- ИНТЕРНЕТ   Partnership for 21st Century Skills (P21) <http://www.p21.org/index.php>
ИЗВОРИ   Preuzeto 15. 02. 2015.

SENKA D. SLIJEPCÉVIĆ

SLAĐANA N. ZUKOVIĆ

UNIVERSITY OF NOVI SAD,

FACULTY OF PHILOSOPHY

SUMMARY

THE COMPETENCE OF THE PEDAGOGUE IN THE CONTEXT
OF A „LEARNING SOCIETY”

This paper starts from the analysis of the connection between the development of post informatics society with modern pedagogical theory and practice. On the one hand, modern man is faced with great challenges and problems of today's post informatics society. On the other hand, opportunities and different perspectives that individuals have in creating their own life path are extremely versatile. There are many trends of today's world that influence daily life of every individual and some of those are: the age of instant communication, on-line learning, "age of leisure", changes in business domain, "the triumph of individual", etc. All of these trends, and many others, indicate the necessity of providing holistic and systematic support to upcoming generations. Educational institutions, which are the most organized forms of pedagogical work and influence, have to be the base for providing that support. Pedagogue plays crucial role in integrating the work of his educational institution with trends of our modern society. Therefore, emphasis of this paper is put on overview of key competences which pedagogues have to nourish and develop in changing conditions of modern world. In that regard, aim of this paper is directed towards analysis of the key competences important for the profession of pedagogue, which are based on the framework for 21st century teaching and learning (Partnership for 21st Century Skills). Those key competences are: learning and innovation skills, Information, media and technology skills and life and career skills. Learning and innovation skills are the first group of competences that are also referred as 4C since they include: Creativity and innovation, Critical thinking and problem solving, Communication and Collaboration. Second group of competences are centered around new digital media and technology, including practical skills of technology use, as well as ability to critically assess media content. Third group of 21st century key competencies are life and career skills which are emphasizing the importance of being adaptable, driven, reflective and prepared for a lifetime of learning and improvement. It can be concluded that key competence develop-

ment among pedagogues, and among other educational staff, should ensure successful overcoming of current, and future, educational issues, as well as the quality and sustainability of education.

KEY WORDS: competence, pedagogue, learning society, social trends.